

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3105/2016. (V. 24.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.028/2015/11. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő útján eljáró gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) kisajátítási pert követően nyújtotta be az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát. Az alkotmányjogi panasz eljárás alapjául szolgáló egyedi ügy I. rendű felperese egy gazdasági társaság, II. rendű felperese az indítványozó, III. rendű felperese egy másik gazdasági társaság, IV. rendű felperese Budapest Főváros Önkormányzata (1052 Budapest, Városház u. 9–11.), I. rendű alperese a Komárom-Esztergom Megyei Közigazgatási Hivatal (ma: Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal, 2800 Tatabánya, Bárdos László utca 2.), II. rendű alperese pedig – a IV. rendű felperesként is résztvevő – Budapest Főváros Önkormányzata volt (a továbbiakban: I., III., illetve IV. rendű felperes, valamint I. rendű alperes). Az alperesek oldalán beavatkozóként részt vett egy gazdasági társaság, a továbbiakban: alperesi beavatkozó). A II. rendű alperes 2003-ban kérte egy budapesti ingatlan teljes területének, valamint egy másik helyrajzi számú ingatlan 678 m² területű részének kisajátítását. A kisajátítási eljárás Budapest Főváros Közigazgatási Hivatalának vezetőjénél indult, majd az I. rendű alperes került kijelölésre, amely a kérelemnek helyt adott, és 2004. január 19-én kelt határozatával elrendelte a kisajátítást, egyúttal – az általa beszerzett szakvélemény alapján – az I. rendű felperes és az indítványozó részére egyenként 338 655 929 Ft, a III. rendű felperes részére pedig 14 100 143 Ft kártalanítást állapított meg az egyes ingatlan tulajdoni hányadokért. A felperesek keresetet nyújtottak be a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt: az I. és III. rendű felperes, valamint az indítványozó többletkártalanítás megállapítását kérték, a IV. rendű felperes a kártalanítási összeg leszállítását. A Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 2006. szeptember 21-én kelt, 2.K.20.189/2004/121. számú ítéletével megváltoztatta az I. rendű alperes határozatát. Az alperesi beavatkozó, valamint a IV. rendű felperes felülvizsgálati kérelemmel fordult a Legfelsőbb Bírósághoz, amely 2007. február 14-én kelt, Kfv.II.39.307/2006/21. számú végzésével a felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseket hatályon kívül helyezte, a Komárom-Esztergom Megyei Bíróságot pedig új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, utóbbi ugyanis a felülvizsgálati végzés szerint tévesen támaszkodott a kirendelt perszakértő szakértői véleményére. A megismételt eljárásban a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2014. október 7-én kelt, 8.K.26.847/2013/204. számú ítéletében az I. rendű alperes határozatát hatályon kívül helyezte, az I. rendű alperest pedig új eljárásra utasította. Ezzel a döntéssel szemben a felperesek, valamint az alperesi beavatkozó felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához, amely a jelen alkotmányjogi panasszal támadott, jogerős ítéletével a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályon kívül helyezve, illetve az I. rendű alperes határozatát részben megváltoztatva az I. rendű felperest és az indítványozót egyenként megillető kártalanítás összegét 185 865 640 Ft-ra, a III. rendű felperest megillető kártalanítás összegét 7 721 720 Ft-ra szállította le.
- [2] Az egyedi ügy megítélésének sarkalatos pontját a szakértői vélemények megítélése jelentette, ugyanis a kártalanítás összegének meghatározása céljából az I. rendű alperes, majd a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság rendelt ki szakértőket az ügyben, emellett a felek is felhasználták magánszakértők véleményét. Ezeket a szakértői véleményeket az eljárás, illetve a megismételt eljárás során többször kiegészítették. Az eljáró bíróságoknak ezek alapján kellett meghatározni az egyes tulajdonosoknak járó kártalanítási összegeket, tekintettel a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) által lefektetett gyakorlatra, miszerint „a kisajátítást szenvedőt olyan kártalanítás illeti meg, amelyet akkor kapna, ha az ingatlant a szabad piaci forgalomban értékesítené.” Ehhez „a helyben kialakult piaci, forgalmi értéket kell alapul venni, az ingatlant az övezeti besorolása, tényleges hasznosítása alapján kell értékelni és összehasonlító adatként ugyanolyan övezeti besorolású, hasznosítású, művelési ágú ingatlanok

vehető figyelembe. A távlati hasznosítás lehetősége, a funkcióváltás feltételezése értéknövelő tényező nem lehet.” A Kúria úgy ítélte meg, hogy a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság jogsértően értékelte a rendelkezésre álló szakvéleményeket, illetve az általuk figyelembe vett szempontokat, ugyanis olyan szakvéleményekre támaszkodott, amelyek téves összehasonlító adatokat vettek alapul (az összehasonlításra nem alkalmas ingatlanokat használtak fel).

- [3] A Kúria jogsértőnek ítélte azt, hogy a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság pusztán azért zárta ki a bizonyítékok köréből a magánszakértői véleményeket, mert a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 177. § (1) bekezdése alapján csak a perben kirendelt szakértő minősül szakértőnek, ugyanis a magánszakértők tanúként való meghallgatására lett volna mód, ennek keretében pedig lehetővé kellett volna tenni, hogy szakkérdésre vonatkozóan is nyilatkozzanak. Emellett rámutatott arra is, hogy a felperesek és a szakértők által hivatkozott, a termőföldnek nem minősülő ingatlanok hitelbiztosítéki értékének meghatározására vonatkozó módszertani elvekről szóló 25/1997. (VIII. 1.) PM rendelet (a továbbiakban: PM rendelet) csak korlátozottan, iránymutatásként alkalmazható az értékmegállapítás során, mert nem a kisajátításra irányadó értékelési szabályokat tartalmazza.
- [4] 2. Az indítványozó a Kúria döntésével szemben alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, majd ahhoz az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására hiánypótlást csatolt. Állítása szerint sérült az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése, mert az abban foglalt követelménnyel ellentétben nem teljes kártalanításban részesült: a Kúria nem vette figyelembe a kisajátított ingatlanok valamennyi hasznosítási lehetőségét, ezért a jogerős ítéletben megállapított összeg nem felel meg a kisajátított ingatlan kisajátításkori piaci forgalmi értékének. Álláspontja szerint ugyancsak az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésének sérelmét eredményezte az, hogy a Kúria elvetette a bizonyítékok köréből kizárt szakértői véleményekben foglalt összehasonlító adatokat, illetve nem tette lehetővé azt, hogy a szakértők olyan összehasonlító forgalmi adatokat vegyenek figyelembe, amelyekkel kapcsolatos eljárásban a felek korábban félként vettek részt. Az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése mellett a B) cikk (1) bekezdésének, az R) cikk (2) bekezdésének, a 26. cikk (1) bekezdésének, valamint a 28. cikk sérelmét is okozta az, hogy a Kúria a PM rendeletet csupán iránymutatásnak tekintette, és eltekintett annak 1. mellékletének alkalmazásától, annak ellenére, hogy a PM rendelet általánosan kötelező jogszabály, amit az igazságügyi építésügyi szakértők alkalmaznak tevékenységük során. Az indítványozó továbbá a XV. cikk (1) bekezdése szerinti törvény előtti egyenlőségnek, valamint (2) bekezdése szerinti megkülönböztetés tilalmának a sérelmét is állította, álláspontja szerint ugyanis a Kúria indokolatlanul különbséget tett a tulajdonjogukat szabad piaci körülmények között, illetve kisajátítás miatt elveszítő ingatlantulajdonosok között azáltal, hogy a szakértői vélemények értékelése és az értékmegállapítás során kizárt bizonyos összehasonlító forgalmi adatokat, amelyek alapján magasabb kártalanítási összeg meghatározásának lett volna helye. Végül az indítványozó szerint a Kúria az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésével ellentétesen járt el azzal, hogy a fennálló bírói gyakorlattal szembe helyezkedő ítéletet alkotott.
- [5] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy hiánypótló beadványában az indítványozó – a főtítkári tájékoztatás alapján – visszavonta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, valamint 28. cikkére alapított kifogását.
- [6] 3. Az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt – formai és tartalmi – befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra.
- [7] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése előírja, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mely feltételek teljesülése esetén tekinthető határozottnak a kérelem. Ezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét, valamint az indítványozói jogosultságát megalapozó alaptörvényi és törvényi (Abtv.-beli) előírásokat. Megnevezte az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, és pontosan meghatározta, mely bírói döntéseket tartja azokkal ellentétesnek. Kérelmében kifejezetten kéri a támadott bírói döntések megsemmisítését.
- [8] Az indítványozó a Kúria ítéletét 2015. október 19-én vette kézhez, az alkotmányjogi panaszt 2015. december 18-án, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében előírt hatvan napos határidőn belül adta postára, így az alkotmányjogi panasz a törvényes határidőn belül benyújtottnak tekintendő.
- [9] Az Abtv. 27. §-a megköveteli az indítványozó érintettségét, az Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét, valamint a jogorvoslatok kimerítését. A kisajátított ingatlanok, illetve ingatlanrésznek az indítványozó tulajdonosa volt, majd az egyedi ügyben II. rendű felperesként vett részt, ezért érintettsége megállapítható. Jogorvos-

lati lehetőségeit kimerítette, az egyedi ügyben nemcsak a rendes jogorvoslati lehetőségeket (bírószági felülvizsgálat) vette igénybe, de felülvizsgálati eljárásra is sor került; az alkotmányjogi panasz az ennek során született ítélet megsemmisítésére irányul. Az Alaptörvényben biztosított jogok közül az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdését (teljes, feltétlen és azonnali kártalanításhoz való jog), valamint a XV. cikk (1) és (2) bekezdését (törvény előtti egyenlőség, diszkrimináció tilalma) jelölte meg. Az Alkotmánybíróság mindemellett rámutat arra, hogy az Alaptörvénynek az indítványozó által hivatkozott R) cikk (2) bekezdése, 25. cikk (3) bekezdése, valamint 26. cikk (1) bekezdése nem tartalmaz az Abtv. 27. § a) pontja által megkövetelt, Alaptörvényben biztosított jogot {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [42]; 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [32]–[33]}, ezért az indítvány ebben a részében nem felel meg a törvényi feltételeknek.

[10] Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

[11] Az indítványban foglalt alkotmányossági kifogások alapvetően arra vezethetők vissza, hogy a Kúria olyan szakértői véleményre támaszkodott, amely alacsonyabb összegűre értékelte az ingatlanokat, mint amelyet az indítványozó helyénvalónak tartott. A magyar polgári eljárásjog a szabad bizonyítás talaján áll [lásd mindenekelőtt: Pp. 3. § (5) bekezdés, 206. § (1) bekezdés]. Ez azt is jelenti, hogy – az irányadó jogszabályi rendelkezések keretei között – a bizonyítékok súlyát, meggyőző erejét megítélni, azokról számot adni a rendes bíróságok hivatottak; az e mérlegelési szabadságon alapuló döntést az Alkotmánybíróságnak nem áll hatáskörében felülbírálni. Az Alkotmánybíróság gyakorlata a bírói döntés elleni – „valódi” – alkotmányjogi panasz bevezetésétől kezdve következetesen tükrözi ezt a megfontolást: „[a] bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz [...] nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamenyny jog sérelem orvoslása eszközének. [...] A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3129/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [5]}. Ezt a gyakorlatot az Alkotmánybíróság kifejezetten a bizonyítékok bírói értékelésével kapcsolatosan is korán rögzítette {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}, majd a közelmúltban is megerősítette {3028/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [24]; 3055/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [12]}. A bizonyítékok összevetésére, értékelésére a támadott ítélet indokolása alapján sor került, az indítványozó pedig nem terjesztett elő olyan érvet, amely azt igazolta volna, hogy alkotmányjogilag releváns mulasztás, jogszabálysértés történt volna, ezért az indítvány érdemi elbírálására az Abtv. alapján nincs lehetőség.

[12] 4. A fent ismertetett körülményekre és érvekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem mutat rá részben Alaptörvényben biztosított jog sérelmére, részben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, továbbá nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, ezért azt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a), illetve h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2016. május 17.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/32/2016.

